

ЗАТВЕРДЖЕНО

**рішенням Вченої ради
Харківського національного
університету мистецтв
імені І.П. Котляревського**

протокол №9 від 27 квітня 2023 року

**Програмні вимоги
вступних випробувань до аспірантури
Харківського національного
університету мистецтв
імені І.П. Котляревського**

галузь знань	02 – Культура і мистецтво
спеціальність	025 – Музичне мистецтво
Ступінь	доктор філософії

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Для конкурсного відбору осіб, які вступають на навчання для здобуття ступеня доктора філософії в ХНУМ зараховуються бали вступних випробувань:

- комплексного іспиту з музичного мистецтва (в обсязі програми другого (магістерського) рівня вищої освіти з спеціальності 025 Музичне мистецтво);
- захисту дослідницької пропозиції (проекту наукової концепції майбутньої кваліфікаційної роботи);
- іспиту з іноземної мови (англійської, німецької або французької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти;
- іспиту з філософії (в обсязі програми другого (магістерського) рівня вищої освіти з спеціальності 025 Музичне мистецтво).

I. КОМПЛЕКСНИЙ ІСПИТ З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА проходить у формі усних відповідей на питання з трьох розділів історичного та теоретичного музикознавства, що надані нижче, і передбачає демонстрацію обізнаності вступника в обсязі програми другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 025 Музичне мистецтво.

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІТЬ

1. Формування української композиторської школи в контексті розвитку національних шкіл Західної Європи.
2. Типи народного багатоголосся та їх вплив на українську національну музичну мову.
3. Українській хоровий концерт кінця XVII – середини XVIII століть як жанрово-стильовий феномен.
4. Вплив західноєвропейського класицизму на становлення української інструментальної (симфонічної) музики.

5. Українська національна опера в ХІХ столітті: від «Запорожця за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського до «Тараса Бульби» М. Лисенка.
6. Становлення основних жанрів професіональної музики в творчості фундатора української композиторської школи М. Лисенка.
7. Українське відродження 20-х років ХХ століття в контексті Європейського авангарду першої третини. Музика, живопис, поезія.
8. Хорова творчість М. Леонтовича. Стратифікація культури та наслідки ідеологізації мистецтва в 30-і роки ХХ століття.
9. Симфонічна творчість Б. Лятошинського в контексті художньо-естетичних тенденцій епохи.
10. Духовне відродження в українській композиторській творчості кінця 70-х – 80-х рр. ХХ століття.
11. Основні стильові тенденції української музики в ХХ століття. Проблема традицій і новаторства
12. Відображення української тематики в творчості композиторів кінця ХХ – початку ХХІ століть в сфері фортепіанної (вокально-хорової) музики (жанри обираються відповідно до спеціалізації вступника).

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ МУЗИКИ. ЕСТЕТИЧНІ ЗАСАДИ

1. Музика як вид мистецтва.
2. Історія музики як наукова дисципліна.
3. Історична наука та музична творчість: досвід гуманітарного моделювання.
4. Концепції періодизації музично-історичного процесу.
5. Традиційна культура та досвід її увиразнення в композиторській практиці.
6. Антична спадщина і оперне мистецтво.
7. Західноєвропейська музична культури періоду пізнього Середньовіччя.
8. Музика бароко: естетика, стилістика, жанрова система.

9. Еволюція жанру меси: від джерел до епохи романтизму.
13. Творчість Й.С. Баха і аспекти сучасного бахознавства.
14. Сильові засади музичного мистецтва епохи Просвітництва.
15. Камерна музика: становлення жанрів, семантика, поетика.
16. Генеза і розвиток європейського симфонізму.
17. Оперні реформи XVIII-XIX століть: порівняльний аспект.
18. Естетика музичного романтизму.
19. Синтез мистецтв та принцип програмності в музиці.
20. Опера і міф: від Р. Вагнера до І. Стравінського.
21. Трактування жанру художньої пісні у творчості композиторів-романтиків.
22. Мініатюра в музиці романтиків.
23. Нововіденська школа.
24. Проблеми опери XX століття у сучасному музикознавстві.
25. Еволюція фортепіанної (вокальної, інструментальної¹) музики XX століття.
26. Основні тенденції розвитку європейської музики XX сторіччя.
27. Шляхи розвитку українського симфонізму XX століття. Жанрова типологія.

МУЗИЧНА ІНТЕРПРЕТОЛОГІЯ

(історія та теорія виконавського мистецтва)

1. Музична інтерпретація: явище та наука.
2. Музичний твір як об'єкт виконавської інтерпретації.
3. Музична форма в системі фахової підготовки співака (інструменталіста).

---

¹ Для інших музично-інструментальних спеціальностей (струнно-смичкові; духові та ударні, народно-академічна сфера; музичне мистецтво естради та джазу; хорове диригування).

4. Жанр як система комунікативних функцій. Жанрова специфіка виконавської творчості.
5. Засоби музичної виразності у виконавській практиці.
6. Звуковий образ інструмента. Характеристика на прикладі конкретного твору.
7. Темпоритм як категорія виконавського мислення.
8. Артикуляція у втіленні художнього образу.
9. Музичне мислення. Інтонія – основа музичного мистецтва.
10. Гармонія та її зв'язки з виконавством в процесі формування музичного мислення.
11. Стель в музиці.
12. Виконавський стиль: дефініція, типологія, авторські концепції.

II. ЗАХИСТ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ (проекту наукової концепції майбутньої кваліфікаційної роботи). Презентація Проекту наукової концепції майбутньої кваліфікаційної роботи (далі – Проекту) відбувається у формі співбесіди. Тривалість презентації – до 20 хвилин.

Письмовий Проект з підписом вступника подається в електронному та роздрукованому вигляді у вказані терміни до Приймальної комісії Університету разом із іншими документами вступника.

Проект є авторським науковим текстом, що передбачає виклад вступником бажаної теми майбутнього дисертаційного дослідження за такою структурою:

- ✳ обґрунтування вибору теми;
- ✳ мета і завдання дисертаційного дослідження;
- ✳ об'єкт та предмет дисертаційного дослідження;
- ✳ загальна характеристика стану наукової розробки теми;
- ✳ методологічні засади та теоретична база дисертаційного дослідження;

- ✳ структура майбутнього дисертаційного дослідження;
- ✳ очікувані результати дослідження.

Вимоги до оформлення: загальний обсяг тексту – 12–15 тис. знаків із пробілами; параметри комп'ютерного набору тексту: шрифт – Times New Roman, розмір – 14, інтервал – полуторний (1,5), поля стандартні (верхнє, нижнє і праве поле – 1,5 см, лїве поле – 2,5 см). Нумерація сторїнок – у верхньому правому кутї (титульний аркуш не нумерується).

Оформлення титульного аркуша – за зразком (*Додаток 1*).

III. ІСПИТ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (англїйської, нїмецької або французької) в обсязї, який вїдповїдає рївню B2 Загальноєвропейських рекомендацїй із мовної освїти.

Вступник має виявляти знання, вмїння та навички:

1. Комунїкативно-мовленнєва компетенцїя:

Умїти спїлкуватись в уснїй та письмовїй формах на професїйнї теми, демонструвати розвинену тактику мовленнєвої поведїнки в навчально-науковїй галузї.

Види мовленнєвої дїяльностї:

Вступник до аспїрантури при ЧИТАННІ повинен умїти читати й розумїти тексти загальнонаукового та професїйно-орїєнтованого характеру; володїти всїма видами читання (навчальним, ознайомлювальним, переглядовим і пошуковим); виконувати рїзнї види робїт з оригїнальною лїтературою за фахом вїдповїдно до поставлених завдань, що полягають у розумїнні змїсту й отриманнї рїзноманїтної їнформацїї з опрацьованого оригїнального джерела.

Вступник до аспїрантури пїд час ГОВОРІННЯ повинен умїти продукувати та репродукувати монологїчний текст, що становить собою роздум з елементами опису та розповїдї на запропоновану тему, а також брати участь у дїалозї-обговореннї.

Вступник до аспірантури на ПИСЬМІ повинен уміти продукувати письмовий текст проблемного характеру, актуальний для професійної сфери вступника до аспірантури, а також репродукувати текст за спеціальністю, виокремлювати основну інформацію, аргументувати свою точку зору.

2. Мовна компетенція:

Вступник повинен правильно розуміти та вживати загальнонаукові та професійні мовні засоби в межах орієнтованої комунікації.

Рекомендований зміст іспиту:

1. Лексико-граматичне завдання.
2. Читання.
3. Діалог-обговорення за запропонованою темою.

Рекомендовані теми для діалогу-обговорення:

1. Науково-дослідна робота здобувача вищої освіти.
2. Роль іноземної мови в наукових пошуках.
3. Участь у наукових конференціях, конгресах, форумах, симпозіумах, семінарах.
4. Публікації у виданнях мистецького або культурологічного спрямування України або інших держав.
5. Перспективи та професійний розвиток фахівця.
6. Участь у концертах, конкурсах, фестивалях, мистецьких програмах тощо.
7. Відомі діячі мистецтв світового рівня та України.
8. Використання сучасних інформаційних технологій у наукових пошуках.
9. Наукова діяльність в Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського.
10. Ваш концертний репертуар.

IV. ІСПИТ З ФІЛОСОФІЇ проходить у формі усних відповідей, що передбачає демонстрацію обізнаності вступника з базовими філософськими концептами у їх історичному розвитку, уміння оперувати понятійним апаратом філософського дискурсу, а також розуміти базові засади специфіки методології теоретичної філософії в обсязі програми другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Перелік питань:

1. Місце філософії в системі гуманітарного знання.
2. Специфіка та різноманіття філософського знання.
3. Функції філософії.
4. Філософія як світогляд.
5. Структура світогляду та його основні історичні типи.
6. Передумови виникнення та інституціоналізації філософії.
7. Специфіка філософського знання Стародавнього Сходу (Китай, Індія).
8. Особливості виникнення та розвитку філософії у Стародавній Греції.
9. Основні етапи розвитку філософії у Стародавній Греції.
10. Натурфілософія досократиків.
11. Сократ і його місце в історії філософії.
12. Об'єктивний ідеалізм Платона.
13. Енциклопедична філософська система Аристотеля.
14. Елліністична філософія (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм, неоплатонізм).
15. Соціально-історичні та духовні умови розвитку філософії Середньовіччя.
16. Патристика як історична форма філософствування.
17. Філософські погляди Августина Аврелія.
18. Схоластика: суперечка номіналізму та реалізму.

19. Ф. Аквінський – систематизатор схоластики.
20. Антропоцентризм і гуманізм як домінанти філософського мислення доби Відродження.
21. Натурфілософія епохи Відродження.
22. Соціальна філософія епохи Відродження.
23. Особливості розвитку філософії Нового часу.
24. Емпіризм і раціоналізм як дві методологічні настанови філософії Нового часу.
25. Емпіризм Ф. Бекона.
26. Раціоналізм як ключовий принцип філософського мислення Нового часу (Р. Декарт, Г. Ляйбніц).
27. Основні принципи, ідеї та концепції філософії Просвітництва.
28. Німецька класична філософія: загальна характеристика.
29. Гносеологічна концепція І. Канта.
30. Категоричний імператив І. Канта.
31. Система об'єктивного ідеалізму Г. Гегеля.
32. Діалектика Г. Гегеля.
33. Філософія марксизму та основні етапи його розвитку.
34. Неомарксизм (Франкфуртська школа).
35. Особливості української філософської думки.
36. Найвизначніші представники вітчизняної філософії (Г. Сковорода, П. Юркевич, Д. Чижевський, В. Вернадський).
37. Філософія життя (А. Бергсон, Ф. Ніцше).
38. Соціокультурні та наукові умови розвитку філософії XIX – XX ст.
39. Основні напрямки розвитку сучасної філософії (загальна характеристика).
40. Позитивістська традиція у філософії.
41. Проблема наукової раціональності у сучасній філософії (неопозитивізм, постпозитивізм).

42. Аналітична філософія: основні ідеї, імена.
43. Екзистенціалізм: зміст та напрямки.
44. Герменевтика: основні ідеї, імена.
45. Феноменологія: основні ідеї, імена.
46. Структуралізм: основні ідеї, імена.
47. Ситуація постмодерну у філософії.
48. Буття як вихідна філософська категорія.
49. Діалектика як теоретична система та її різновиди. Діалектика і метафізика. Закони, принципи та категорії діалектики.
50. Свідомість як філософська проблема. Структура свідомості. Проблема ідеального.
51. Пізнання як предмет філософського аналізу.
52. Специфіка наукового пізнання. Критерії науковості. Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, закон, теорія, концепція)
53. Істина та її критерії. Основні концепції істини (кореспондентська, прагматична і конвенціональна).
54. Специфіка та актуальність філософського розгляду проблеми людини. Філософська антропологія. Філософське розмежування понять індивіду, індивідуальності, особистості.
55. Аксиологія. Поняття цінності.
56. Специфіка філософського розгляду культури. Філософське осмислення закономірностей розвитку культури.
57. Суспільство як предмет філософського аналізу. Поняття соціальної структури суспільства. Суспільний прогрес: сутність і критерії.
58. Філософський аналіз глобальних проблем сучасності.
59. Концепція постіндустріального суспільства.
60. Основні світоглядні проблеми біоетики.

Додаток 1

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
імені І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО**

Спеціальність 025 Музичне мистецтво
Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії

**ПРОЄКТ НАУКОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ
МАЙБУТНЬОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему:

Прізвище, ім'я, ім'я по батькові вступника

ХАРКІВ – 2023